

(<http://junaci.net/category>,

i-

(<http://srpsko-jedinstvo.net>)

(<http://junaci.net>)

ПЕТРОВИХ 800 (<http://junaci.net/>)

СРЕМ У ВЕЛИКОМ РАТУ: БОСУЋАНИ У БОРБИ ЗА ЈЕДИНСТВО И СЛОБОДУ

[Home \(http://junaci.net\)](http://junaci.net) / [Срем и српско јединство \(http://junaci.net/category/srem-i-srpsko-jedinstvo/\)](http://junaci.net/category/srem-i-srpsko-jedinstvo/) / СРЕМ У ВЕЛИКОМ РАТУ: БОСУЋАНИ У БОРБИ ЗА ЈЕДИНСТВО И СЛОБОДУ

admin (<http://junaci.net/author/admin/>)

☐ Срем и српско јединство (<http://junaci.net/category/srem-i-srpsko-jedinstvo/>) | 🕒 7. маја 2019.

Пише: Микица Илић

Крај Првог светског рата дочекан је у Босуту са великим одушевљењем, јер је коначно створена српска држава са обе стране Саве. У босутској општини се чувао албум са фотографијама и кратким текстовима о Првом светском рату. Породице у којима је било писмених чланова, позајмљивале су овај албум и читале га у зимским вечерима. Нажалост, овај албум је нестао у Другом светском рату.

Ратни сукоби између Аустро-Угарске и Србије започели су 12. августа 1914. године, када је аустријска војска прешла реку Саву у Срему. Босут се на почетку рата нашао на самој граници између две зарађене стране, на узвишењу наспрам мачванске равнице, те је због тога доста страдао. На целој линији фронта дуж реке Саве били су изграђени ровови и фортификациони системи. Аустријске војне власти су терале месно становништво да кулучи на изградњи утврђења и шанчева.

У Босуту су и пре Првог светског рата боравиле мање аустријске пограничне војне јединице. Тако је остало забележено да се аустријски војник Франц Рабл утопио у Босуту 1911. године, где је и сахрањен. Босут је нарочито много страдао учи Дринске битке, која је трајала од 6. септембра до 11. новембра 1914. године. Српска артиљерија која је била на положају код Равња, гранатирала је у поноћ 5/6. септембра 1914. године село Босут. Према српским војним извештајима, Аустријанци су слабом снагама држали Босут, Петровце, Сремску Митровицу, Јарак и друга погранична места, па је био планиран продор Прве српске армије на овим правцима у ноћи између 5. и 6. септембра.1 Међутим, пробој српске Прве армије на територију Срема извршен је код Купинова. Командант аустријских трупа генерал Оскар Поћорек је у знак одговора 7. септембра концентрисао јаке снаге аустријске 5. армије на потесу Босут – Рача – Амајлије, уз Дрину, и већ сутрадан напао Другу српску армију, док је 4. аустријска армија напала Трећу српску армију, преносећи тежиште рата на Дрину.2 Српска Врховна команда је одмах обуставила напредовање Прве армије у Срему и пребацила своје снаге према Дрини, у сусрет Аустријанцима.

Тако је Босут после неколико бурних дана остао изван ратних дејстава. Док су се водиле најтеже борбе, Босућани су евакуисани у Грк и Моровић. Избеглиштво је трајало кратко и мештани су се вратили у село, чим је аустријска војска ушла у Србију. Међутим, већина босутских кућа су у међувремену биле олђачкане. Више Босућана је настрадало од артиљеријске ватре српске војске која је гађала аустријске положаје. Босућанин Димитрија Живанић, стар 32 године, погинуо је 1914. године од артиљеријске ватре из Мачве, када је погођена кочија са аустријским официрима које је возио. Такође, Рајко Богдановић, рођен 1880. године, погинуо је током ратних дејстава. Православни храм, школа, учитељски стан и општинска зграда су порушени у артиљеријској размени ватре између српске и аустријске војске. Аустријски положаји су се налазили у непосредној близини ових објеката, па је српска армија, гађајући непријатеља, оштетила и све зграде у центру села. Познати чешки новинар и путописац јеврејског порекла, Егон Ервин Киш, који је прошао Балкан као учесник Церске и Колубарске битке у аустроугарској војсци, веома је волео српски народ и хвалио Србе као војнике. У свом ратном дневнику „Запиши то, Киш!“ помиње Босут и Рачу кроз које је пролазио на својим ратним путовањима. Између осталог, Киш бележи следеће:

„Петак, 11. септембар 1914.

...Маршујемо преко Саве за Славонију лепим понтонским мостом који су поставили инжењерци, утрошивши за њега материјал у вредности од милион круна. Стижемо на полуострво Рача што га својом кривином ствара Сава. Обала је заштићена бодљикавом жицом и вучјим јамама. Мост чувају хрватски трећепозивци и монитори. Наша регимента поставља страже на обали Саве код Босута и јужно од Раче у једној малој тврђави; наша и 16. компанија представљају главну резерву у месту које су напустили становници. Команду над нама преузео је мајор Банаух; он је прилично нервозан и само се дере околу као и у Писеку. Копамо ровове и чујемо пред нама учесталу артиљеријску и пешадијску паљбу. На станици стоји један воз спреман за полазак. Јуче је обешен шеф станице јер је Србе обавештавао о поласку возова. Сем тога, у Доњем Броцу су обешени људи који су наводно Србима кукурикањем указивали на кретањем наших трупа... ^

Недеља, 13. септембар 1914.

...У седам изјутра кренули су наши кувари до регименте на Босуту да следују провијант... ..Насеље је евакуисано. Само у једној од напуштених кућа пронађена је једна болесна беспомоћна старица. Изгледа да су је већ домобрански војници нахранили, јер на њеном лежају има још остатака војничког хлеба. И ми смо се према старици, која је духовно потпуно свежа и врло разговорљива, понели као Самарићани, а наш лекар јој даје лекове. Пада слаба киша. Стабла јабука су у другом цвату. И дивљи леандер је пун бледоцрвених цветова. Преко поља лутају гладни сеоски пси, вроне крстаре ваздухом као у стрељачком строју, растерују их авиони...

Субота, 10. октобар 1914.

...Готово монотоним концерту праскања пушака, граната и топовских кугли придружиле су се данас као допуна 24-цм хаубице које ће од сада дејствовати са наше стране. Топови су укупани у земљу далеко иза нас, код Босута, њихова танад плове ваздухом као лађе..."⁵

Чувени српски књижевник Милош Црњански је боравио у овим крајевима као аустријски каплар. Црњански је ратовао „у блату и снегу Срема, у селу Кукујевци“, као и у „барама код Раче“, где га је снашла азијска колера. Болест је пребродило у Шиду, одакле је пребачен у вуковарску болницу. У својим војевањима пролазио је више пута и кроз село Босут. Аустријанци су после неуспешног десанта србијанске војске на сремску територију сурово казнили сремско становништво. Хапсили су и одводили угледне грађане и српске родољубе у интернацију, злостављали, убијали и пљачкали становништво, палили куће, пленили црквена звона и претапали их у топовску муницију...

№	Име	Датум рођења	Војни број
1.	Stjepan Stjepanović	20.VI.1931	20.VI.1931
2.	Miroslav Stjepanović	21.VI.25	21.VI.25
3.	Miroslav Stjepanović	22.VI.25	22.VI.25
4.	Miroslav Stjepanović	1904/09	20.VI.25
5.	Miroslav Stjepanović	41800/30	15.VI.25
6.	Miroslav Stjepanović	42931/30	16.V.31
7.	Miroslav Stjepanović	2257/23	1.VII.30
8.	Miroslav Stjepanović	9089/32	18.VII.28
9.	Miroslav Stjepanović	1181/32	27.VI.30
10.	Miroslav Stjepanović	1743/29	12.II.31
11.	Miroslav Stjepanović	43303/30	23.V.31
12.	Miroslav Stjepanović	22379/29	2.II.32
13.	Miroslav Stjepanović	8149/30	21.V.30
14.	Miroslav Stjepanović	9234/33	10.V.33
15.	Miroslav Stjepanović	22916/29	9.V.30

Највише је страдало погранично становништво, међу којима и мештани села Босута. Власти су убрзо забраниле употребу ћирилице, рад културно-просветних удружења и наставу у народним основним школама. Уведен је полицијски час и забрањено ноћно кретање. Забрањени су народни скупови и политичко деловање. Пошто је босутско становништво било углавном српске националности, аустријске власти нису имале много поверења, па су на самом почетку рата значајно повећале број граничара у селу. Према сведочењу појединих мештана, српски обавештајци су у више наврата прелазили Саву и долазили на салаше у Латовцу, код поверљивих људи, како би прикупљали информације о броју и наоружању пограничних аустријских јединица. Босућани су им радо помагали и одавали аустријске положаје. Аустријанци су сумњали да неко од мештана шаље сигнале из учитељског стана и са црквеног торња српској војсци преко Саве, у Мачви. Црква, школа и учитељски стан налазили су се непосредно уз савску обалу, на месту где се данас налази пространо школско двориште. Сумња је пала на сеоског учитеља Данила Делића, који је убрзо ухапшен и, свезаних руку и ногу, без хране и пића, држан четири дана у шуми, под оптужбом да је «комита». Најпосле, учитеља Данила Делића аустријске власти су осудиле на смрт, али казна није извршена. Наиме, писар Карол Ванделек, Чех из Карлових Вари, који је служио у аустроугарској војсци, уништио је смртну пресуду и тако спасао учитеља Делића. Аустријанци су ухапсили тридесетак Босућана и отерали их у Сремску Митровицу, где су их држали као таоце наредних годину дана.

Одмах на почетку рата у Босуту су били мобилисани сви војно способни мушкарци. Поједини мештани, као Лазар (Живана) Лукић, препливали су Саву и пријавили се као добровољци у српску војску. Многи Сремци су се на фронту предали Русима. Од српских заробљеника формиран су Добровољачки одреди у Одеси. Потом су се добровољци, после дугог путовања преко Сибира и пловидбе морем, пребацили на Солунски фронт, где су се прикључивали српској војсци. Поједини Босућани, као Душан (Драгољуба) Миражић, погинули су на Солунском фронту. Многи су изгинули на Добруци и на другим бојиштима. Урош Николић из Босута, као редов Прве српске добровољачке дивизије, борио се у Добруци против Бугара. Следећи Босућани су стекли статус српског добровољца у Првом светском рату: **1. Ађански (Јована) Стеван – борац 2.**

Бошковић (Михајла) Радован – неборац 3. Бошњак (Марка) Негован – неборац 4. Будимировић (Васе) Младен – неборац 5. Будимировић (Војина) Станко – борац 6. Дрмановић (Лазара) Радован – борац 7. Крстић (Танасија) Јован – борац 8. Малешевић (Срете) Јован – борац

9. Миражић (Драгољуба) Душан – борац 10. Николић (Живана) Урош – борац 11. Перуновић (Милана) Стеван – неборац 12. Петровић (Живана) Сава – борац 13. Седларовић (Цветина) Живан – неборац 14. Тадић (Саве) Ђуро – неборац 15. Лукић (Живана) Лазар – борац

Од 15 Босућана који су били добровољци у Првом светском рату, деветорица су имали статус борца, а шесторица добровољца неборца. Добровољачка уверења су издавана добровољцима и члановима њихових породица почетком 30-тих година XX века. На основу ових уверења бивши добровољци и њихови потомци су добијали од државе од 5-8 јутара обрадиве земље. Тако је остао сачуван препис добровољачког уверења Министарства војске и морнарице Краљевине Југославије од 27. јуна 1932. године, којим Добровољачка секција Ђенералштабног одељења признаје почившем Миражић (Драгољуба) Душану из Босута статус добровољца – борца.

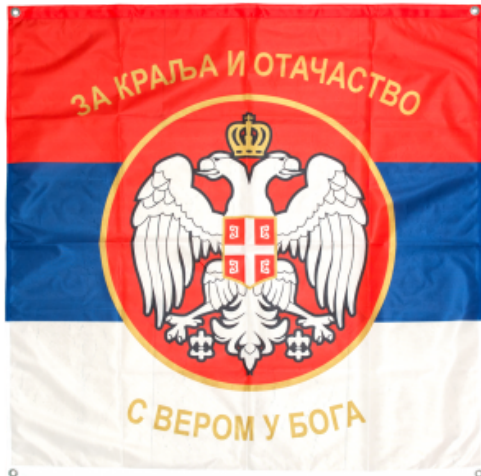

Мирслав Вучетић у заробљеништву у Русији

Било је, међутим, случајева да поједини Босућани нису успели да докажу свој статус добровољца. Министарство војске и морнарице у извештају од 30. децембра 1931. године није признало статус добровољца земљораднику Душану Обрадовићу – Којићу из Босута, који је живео у породичној задрузи у кући број 41, заједно са незаконитом женом Цветом Будимировић и децом Јеленом и Душаном. Зато је Душан Обрадовић уз помоћ сведока покушавао да докаже да је био добровољац у Првом светском рату. Ратар из Буђановаца Сава Урошевић, бивши поднаредник Санитетског одељења 11. југословенског пука, сведочио је 18. фебруара 1932. године пред Краљевским јавним бележником у Сремској Митровици, да су Рајко Крстић из Мартинаца и Душан Обрадовић из Босута били добровољци у српској војсци. Урошевић у свом сведочењу, за које је дан касније положио и заклетву пред мартиначким парохом Јованом Микићем, тврди да су се Рајко Крстић и Душан Обрадовић пријавили као добровољци поручнику Немањи Павловићу у Кастел Сараоину у Француској дана 10. октобра 1918. године, те да их је поручник уписао у добровољце. Потом су Крстић и Обрадовић били на служби у Санитетском одељењу 11. југословенског пука, касније претвореног у 29. пешадијски пук Котор-Бока, под заповедништвом команданта пука потпуковника Гргура Ристића. Командир им је био др Драгутин Илић, а санитарски референт мајор Јанковић.

Сава Урошевић завршава сведочење тврђом да је био поднаредник Душану Обрадовићу и Рајку Крстићу, те да му је због тога добро познато да су они били добровољци у српској војсци. На основу овог сведочења, аграрни интересент Душан Обрадовић је покушавао да оствари право на 5 јутара обрадиве земље као добровољац – неборац. Међутим, решењем Краљевске банске управе у Новом Саду од 10. децембра 1932. године одузето му је ово земљиште, јер није признат за добровољца, а његова породична задруга је имала 20 јутара и 1.573 квадратних хвати земље, па није могао добити земљу ни као субјект аграрне реформе. Ово решење је, по жалби Душана Обрадовића, потврдило и Министарство пољопривреде Краљевине Југославије.¹⁴ Поједини Босућани су се предавали Русима на Источном фронту, али се нису пријављивали у српску војску као добровољци, већ су остали у Русији као заробљеници до краја рата. Неки од њих су учествовали и у руском грађанском рату. Неколико њих се никада нису вратили кућама, као браћа Петар и Сава Будимировић. Следећи Босућани су се предали Русима и остали цео рат у заробљеништву: **1. Белић Живан 2. Бошњак Рајко 3. Бродалић Бранко 4. Будимировић Петар 5. Будимировић Сава 6. Дрмановић Урош 7. Миражић (Лалин) Иван 8. Миражић Милан – Либра 9. Обрадовић Јован 10. Вучетић Мирослав 11. Бошковић Стеван 12. Богдановић Лазар 13. Голубовић Урош 14. Живанић Лазар 15. Обрадовић – Канин Рада**

Више Босућана су као војници аустроугарске војске страдали у Првом светском рату и сахрањени у туђини. Стеван Стојаковић из Босута, са кућном адресом на броју 46, умро је 1916. године у заробљеништву на острву Асинарији у Италији. Стеван је рођен 1883. године у Босуту, од оца Живана и мајке Фате Стојаковић.

Мобилисан је 1914. године у Аустроугарски 70. пешадијски пук и послат на србијанско ратиште, где је заробљен и пребачен на острво Асинарију у Италији. Тамо је оболео од куге и 1916. године преминуо у кужној болници. Сведоци који су га последњи пут видели, Лазар Лукић и Мика Жупунски, тврдили су да је у зиму 1916. године тешко оболео и да је доспео у кужну болницу на острву Асинарији, где је убрзо преминуо, о чему су чули посредно, али га нису видели. Проглашен је мртвим пресудом Краљевског судбеног стола у Сремској Митровици од 16. маја 1931. године, на захтев сина Војина Стојаковића из Босута.¹⁶ Офанзива немачко-аустријских трупа од 5. октобра 1915. године, која је завршила повлачењем српске војске преко Албаније и окупацијом Србије, донела је ратно затишје у Босуту наредне три године, јер се линија фронта удаљила од реке Саве. Многи Срби, после уласка аустријске и немачке војске у Србију, били су током зимских месеци 1915/16 године интернирани у аустријске, мађарске, немачке и чешке логоре. После напорног вишедневног пешачења, колоне изнурених ратних заробљеника и интернираних цивила сабирале су се у окупираном Београду, а потом преко Земуна стизале у Сремску Митровицу и друге сабирне центре.

Казниона у Сремској Митровици била је, аустроугарском војном наредбом од 7. октобра 1915. године, претворена у сабирни центар ратних заробљеника и интернираца.¹⁷ Преко 14.000 заробљеника и интернираца прошло је кроз митровачку казниону у периоду од октобра 1915, па до фебруара 1916. године. Пошто је капацитет казнионе био око хиљаду места, услови смештаја, исхрана и хигијена су били јако лоши. Људи, а нарочито мала деца, која су била одвојена од родитеља у посебне логорашке групе, умирали су од колере, дизентерије, тифуса, упале плућа, исцрпљености, хладноће и глади. Дневно је умирало и по десет душа. Митровчани су доносили храну, одећу и обућу и дотурали је својим сународницима. Међутим, 228 ратних заробљеника и интернираца остало је заувек да лежи на војничком делу митровачког православног гробља.

У току Првог светског рата, нарочито 1917. и 1918. године, појављује се у Срему зелени кадар, састављен од мобилисаних Срба који су дезертирали из аустријске војске. Из Босута су у зеленом кадру једно време провели Жарко Спаић и Митар Савић. На крају рата се такође појавило и неколико разбојника из Србије, који су под маском освете покушавали да опљачкају богатије мештане, али су у томе брзо били спречени. Пред крај рата, Срби из Краљева, Крушевца, Ваљева, Смедерева, Пожаревца, Врњачке Бање, Трстеника и других места, бежали су из градова и села у којима су били интернирани и покушавали да се дочепају својих кућа.

Многи су на путу до куће пролазили кроз Сремску Митровицу и околна места, одакле су кренули на мучни пут изгнанства. Тако се један број Србијанаца обрео и у Босуту, покушавајући да пређу реку Саву. Босућани, предвођени учитељем Данилом Делићем, помагали су бившим интернирцима који су бежали из Мађарске у Србију, да пређу државну границу. Прелазак реке Саве био је веома опасан због бројних финансиа и жандарма који су чували граничну линију.

Поред свега, стотине Србијанаца је успешно пребачено чамцима у Мачву, захваљујући босутским родољубима: Ради Обрадовићу, Драгићу Вучетићу, Даки Лазовићу, Живану Лукићу, Љубинку Живанићу, Милану Косанићу, Жарку Спаићу...

Крај Првог светског рата дочекан је у Босуту са великим одушевљењем, јер је коначно створена српска држава са обе стране Саве. У босутској општини се чувао албум са фотографијама и кратким текстовима о Првом светском рату. Породице у којима је било писмених чланова, позајмљивале су овај албум и читале га у зимским вечерима. Нажалост, овај албум је нестало у Другом светском рату.

ПЕТРОВИЋИ 800

◀ АКЦИЈА СЕ НАСТАВЉА: МАЈИЦЕ ГОТОВЕ, МЕЂУ ЈУНАЦИМА И НАЦИОНАЛНА ЕМИГРАЦИЈА ([HTTP://JUNACI.NET/2019/04/25/AKCIJA-SE-NASTAVLJA-MAJICE-GOTOVE-MEDJU-JUNACIMA-I-NACIONALNA-EMIGRACIJA/](http://junaci.net/2019/04/25/akcija-se-nastavlja-majice-gotove-medju-junacima-i-nacionalna-emigracija/))

ИЗ ЗАВИЧАЈНЕ ЗБИРКЕ ИРИШКЕ ЧИТАОНИЦЕ: 15 ЛЕТА СПОМЕНА НА КРАЉА ([HTTP://JUNACI.NET/2019/05/09/IZ-ZAVICAJNE-ZBIRKE-IRISKE-CITACIONICE-15-LETA-SPOMENA-NA-KRALJA/](http://junaci.net/2019/05/09/iz-zavicajne-zbirke-iriske-citacionice-15-leta-spomena-na-kralja/)) ▶

TAGS: борба (<http://junaci.net/tag/borba/>) Босут (<http://junaci.net/tag/bosut/>)

Велики рат (<http://junaci.net/tag/veliki-rat/>) јединство (<http://junaci.net/tag/jedinstvo/>)

Краљ Петар (<http://junaci.net/tag/kralj-petar/>) Микица Илић (<http://junaci.net/tag/mikica-ilic/>)

Србија (<http://junaci.net/tag/srbija/>) Срем (<http://junaci.net/tag/srem/>)

ОСТАВИТЕ ОДГОВОР

Коментар

Име ***Е-пошта *****Веб место**

Сачувај моје име, е-пошту и веб место у овом прегледачу веба за следећи пут када коментаришем.

Скорашњи чланци

ОТКРИВАЊЕ СПОМЕНИКА СЕ ОЧЕКУЈЕ 20. СЕПТЕМБРА (<http://junaci.net/2020/07/11/otkrivanje-spomenika-se-osekuje-20-septembra/>)

НА ДАН ПРОГЛАШЕЊА КНЕЗА ПЕТРА ЗА СРПСКОГ КРАЉА: О „НАЦИОНАЛНОЈ“ И „НАРОДНОЈ“ ДРЖАВИ
(<http://junaci.net/2020/06/15/na-dan-proglasenja-kneza-petra-za-srpskog-kralja-o-nacionalnoj-i-narodnoj-drzavi/>)

МИТРОВАЧКА СКУПШТИНА ПРИХВАТИЛА ПРЕДЛОГ-КРАЉ ПЕТАР ИСПРЕД ДОМА ВОЈСКЕ
(<http://junaci.net/2020/05/30/mitrovacka-skupstina-prihvatila-predlog-kralj-petar-ispred-doma-vojske/>)

КРАЉЕВ ПУТ НА МИТРОВАЧКОЈ СЦЕНИ: НОВАЦ ОД УЛАЗНИЦА БИЋЕ УСТУПЉЕН ОДБОРУ
(<http://junaci.net/2019/10/24/kraljev-put-na-mitrovackoj-sceni-novac-od-ulaznica-bice-ustupljen-odboru/>)

ИНЂИЈА: ИЗЛОЖБА О СОКОЛИМА (<http://junaci.net/2019/09/28/indjija-izlozba-o-sokolima/>)

Created by Macho Themes (<https://www.machothemes.com>)

[Почетак \(http://junaci.net/\)](http://junaci.net/) [Наш апел \(http://junaci.net/nas-apel/\)](http://junaci.net/nas-apel/)

[Срем и српско јединство \(http://junaci.net/category/srem-i-srpsko-jedinstvo/\)](http://junaci.net/category/srem-i-srpsko-jedinstvo/)

[Краљ Петар \(http://junaci.net/category/kralj-petar/\)](http://junaci.net/category/kralj-petar/) [Акција \(http://junaci.net/category/akcija/\)](http://junaci.net/category/akcija/)

[Фото \(http://junaci.net/category/foto/\)](http://junaci.net/category/foto/) [Контакт \(http://junaci.net/kontakt/\)](http://junaci.net/kontakt/)

